

BULÁNYI GYÖRGY

LEVÉL

Kedves Távlatok!

„Ha nem jól értelmezzük P. Bulányi írásait és megnyilatkozásait, kérjük, igazítsa helyre” – olvasom a Távlatok 1995/6. számának 783. oldalán a főszerkesztő Szabó Ferenc szavait. Meglepő kérelem. Két hónapja sincs, hogy írással kopogtattam egy másik katolikus lap főszerkesztőjénél, s telefonja felemelése nélkül vágta írásomat a papírkosarába. Csak hagyományt folytatott, amit főszerkesztő-elődje 14 éve így adott tudtomra: „Léka ezt mondta nekem: »Majd ha Bulányi bevallja és visszavonja tévedéseit, azt a mondatot leközlöheted tőle.«”

Kedves Távlatok, nagyon örülök, hogy 77 éves koromra kiérdemelhetem, hogy a magyarországi katolikus sajtóban is nyilatkozhatom „írásaim és megnyilatkozásaim” helyes értelmezésének tárgyában. Ezt megelőzően viszont jó volna tudnom, honnan ez az előzékenység ily nagy hirtelen, amikor a rendszerváltás immár hat éve alatt minden tőlem telhetőt megtettem a magyarországi katolikus nyilvánosságból kirekesztettségem/-ünk megszüntetése érdekében. Minden eredmény nélkül: könyveimet katolikus boltok nem árulják, újságjainkat katolikus templomok nem terjesztik, a katolikus lelkiségi mozgalmak találkozóra a Bokrot nem hívják meg, stb. Jó volna tudnom, kedves Szabó Ferenc főszerkesztő úr, mi indokolja velem szemben ezt az új hangját. A cikkében említett pap azt a vádat ugyanis, hogy „bolszevista sajtóban” vádolom kollaborálással püspökeinket, a Vatikáni Rádió magyar nyelvű adásának főszerkesztőjétől vette, aki ezt évekkal ezelőtt világgá sugározta, bár nagyon jól tudta s elhallgatta, hogy a csanádi püspöknek a bolszevista sajtóban megjelent írására válaszoltam a „bolszevista sajtóban”; s azt is nagyon jól tudta – s ezt is elhallgatta –, hogy semmiféle katolikus sajtóban nem volt módom közel 50 esztendőn keresztül bármit is megjelentetnem.

Kedves Távlatok, ha ez a főszerkesztő megteszi három évvel ezelőtt velem ezt, s most ugyanez a személy három év múltán fölkinálja, hogy írjak a Távlatok-ba, ennek nem kis oka lehet. Nem találgatom, hogy mi. Majd elmondja, ha akarja. . . , s ha el szabad mondania. Korábbi magatartását teljes mértékben indokolja az 1982-ben engem/bennünket ért ítélet, mely tiltja a magyarországi papoknak, hogy velünk együttműködjenek. Új magatartását is az a feltétlen

hűség indokolja, amellyel szolgálja egyháza hierarchiáját?

Kedves Távlatok! Az elítélt személy tölti szépen büntetését. Az elítélők hivatalból képviselték vele szemben az isteni igazságot – közölték tárgyalásán. Amíg az elítélők és/vagy azok jogutódai nem közlik, hogy ítéletük érvénytelen, mert nem az isteni igazságot képviselték, hanem csak egy pártállam utasításait, addig nagyon komolytalan folyóirati tárgyalást rendezni az elítélttel, fejére olvasva akár erényeit, akár bűneit. Minek? El van ítélve – időhatár nélkül. Nem életfogytig, élete elfogyása utánra is.

A peres akták jó része publikálva. Szívesen átengedem közlésre az azóta elhunyt Vass Tamás vácegyházmegyei pap tanulmányát a lefolyt peres eljárás egyházzjogi értékeléséről. Az elítéltnak meg lehet magyarázni, hogy méltán ítélték el, töredelmes bűnbánatra is lehet őt indítani, rá is lehet bírni, hogy folyamodjék kegyelemért. Mindez lehetséges, de gondolom, a Távlatok főszerkesztője ismer annyira, hogy tudja: perújrafelvétel az egyetlen valós lehetőség.

1982-ben a budapesti egyházi törvényszék megállapította téves tételeimet. Közöltem vele, hogy azok egyikét sem képviselem. Nem bizonyították rám állításukat, s igazolatlan vádjaikat a Püspöki Konferencia magáévá téve elítélt. Engem és mozgalmam. A Párt parancsára. Tudta ezt akkor, és tudja ma is minden illetékes, ha nem is vallja meg. Halála előtt két héttel Cserhádi püspök meg is vallotta. Innen kell gombolyítani ezt az ügyet. Ma vagy 300 év múltán. Kell? Csak akkor kell, ha számít valamit egy magát Jézustól eredeztető egyházban az az igazság, amely szabaddá tesz a szeretetre.

Budapest, 1995. december 24.

Bulányi György Sch P

A TÁVLATOK FŐSZERKESZTŐJÉNEK VÁLASZA

Kedves Bulányi Atya!

Baráti beszélgetésünk alkalmával nyújtottad át az itt közölt levelet. Akkor ígértem, hogy leközlöm, bár csak később – itthon – olvastam el. Utána írtam Neked, kérve a módosítást, hiszen legfontosabb kérdésedre beszélgetésünk során válaszoltam, így részben

időszerűtlenné vált. Hangsúlyoztam, hogy nem kért fel senki, se a Vatikánból, se a hazai hierarchiából, hogy „ügyedet” szavá tegyük. De mivel a Fórum rovatban a magyarországi egyház helyzetével, zsinati megújításával kapcsolatos véleményeket közöljük, a tegnapi tényekre sem boríthatunk fátyolt, hiszen a félig begyógyult sebek még sajognak. Az egyház belső párbeszédének kérdéskörében nem lehetnek tabutémák.

Az nem ránk tartozik, hogy a „perújrafelvételt” sürgessük, hogy a vitás kérdésekben döntőbírák legyünk. Nem is kívántuk ismertetni a Bulányi-ügy minden részletét. Szokolczay Lajos könyve, valamint Nagypénteki levél című könyved (Irotron kiadó, Budapest, 1993) bőséges tájékoztatóval szolgál. Máté-Tóth cikke egyébként – szerinted is – tárgyilagosan ismertette a Bokor mozgalmat. (Egyes olvasóink szerint meglehetősen egyoldalúan, „pozitívan” . . .) Az András–Szabó-beszélgetés P. Bulányi (és a Bokor egyes tagjai) írásait, megnyilatkozásait bírálta. A nyelv ugyanis konvencionális jel, a szavaknak, írásoknak közmegegyezéssel jelentésük van. Ha egyszer leírunk, közzéteszünk valamilyen véleményt, azt kiszolgáltató az értelmezéseknek. Így van ez akkor is, ha P. Bulányi az engedelmességről, az egyházrendről vagy az „egyházi hivatalról” stb. véleményt nyilvánít. Mi is elmondtuk véleményünket. A szándékok és a lelkiismeretek vizsgálója egyedül Isten.

Más kérdés az, hogy vajon elítélőid (hivatalból) az isteni igazságot, avagy a pártállam utasításait képviselték-e. Az talán kiderült az András–Szabó-beszélgetésből, hogy a pártállami manipulációnak jelentős szerepet tulajdonítunk. (Lásd: Távlatok 1995/6, 777. old. a Szokolczay-idézetrel!) De 1989/90 után a helyzet megváltozott. A Nagypénteki levél utolsó oldalán írod, miután a Lumen gentium 8. pontjára utaltál: „Nem akkor szolgáljuk az embert, ha a hatalom-gazdagság-erőszak elkötelezettjei meg vannak elégedve velünk. Csak akkor, ha Jézust követjük. A magyarságot is csak így szolgálhatjuk.” Te Magad húztad alá e szavakat, amelyekkel mindenki egyetérthet. De a Jézus-követés történetje a zsinat szellemében. Ezt idézted a LG 8. pontjából: „Amiként Krisztus a megváltás művét szegénységben és üldöztetésben végezte el, ugyanígy az egyház ugyanennek az útnak megjárására kap meghívást.” De ugyanebben a pontban még azt is olvassuk, hogy „Krisztus látható szervezettségben alapította meg és tartja fenn szüntelenül szent egyházát, amely a hit, a remény és a szeretet közössége ezen a földön. [. . .] Nem kell két valóságnak tekintenünk a hierarchikus szervekkel ellátott társaságot és Krisztus

misztikus testét, a látható gyülekezetet és a kegyelmi közösséget, a földi egyházat és a mennyei javakban bővelkedő egyházat: ezek emberi és isteni elemekből álló egyetlen összetett valóságot alkotnak. . .” És itt a zsinati dokumentum a megtestesülés misztériumához hasonlítja az egyház misztériumát. Később pedig az okmány kiemeli, hogy – Krisztustól eltérően, aki bünt nem ismert – az egyház „bűnösöket foglal magában; egyszerre szent is és folyton megtisztulásra is szorul, a bűnbánatnak és a megújulásnak útját járja szüntelen.”

Ebben a konkrét egyházban, itt és most, a – tagjaiban, vezetőiben is – bűnös egyházban találkozunk Jézus Krisztussal; ez az egyház az igazság és a kegyelem közvetítője. Lehet álmodozni – amint Te is teszed, kedves Atya, a Nagypénteki levél-ben újra leköszölt 1980-as Egyházrend végén (NL 263kk) – a holnap eszményi egyházáról. A zsinati reformnak és korszerűsödésének is az a célja, hogy a valóságos egyház megközelítse a krisztusi eszményt, az egy, szent, katolikus és apostoli egyház Krisztus által akart teljességét. De ez csak úgy lehetséges, ha valamennyien, a hierarchia tagjai éppúgy, mint a többi megkeresztelt, megtérünk Krisztushoz. Úgy, hogy nem másokat vádolunk és buzdítunk, hanem magunkon kezdjük – Isten kegyelmével.

Kedves Gyurka bá! Veled együtt mondom azt a szép imát az alázatért, amelyet az Egyházrend végén (NL 278) olvasok: „Jézusom, tudom, hogy minden szavam annyit ér, amennyi a szolgálni akarás bennem. Hiszem, hogy egyházadra vigyázol. A mai struktúrájában is vigyázol reá, és a mai struktúrájában is a Tied. [. . .] Add meg, hogy úgy legyek bizonyos abban, amit jónak gondolok, hogy mindig készséges legyek odaigazítani gondolataimat azokéhoz, akikben a Lélek szavát kell felfedeznem. Ámen.”

Sok szeretettel köszönt: Szabó Ferenc SJ

BOGLÁRYNÉ MAILÁTH EDINA–HALÁSZ ENDRE

A BOKOR MOZGALOMRÓL

Kedves Főszerkesztő Úr!

Nagy örömet jelentett számomra a Távlatok 26. számának megjelenése, ezúttal elsősorban azért, mert

Fórum az Egyházzól cím alatt olyan témát tettek a katolikus olvasóközönség asztalára, amely legégetőbb gondjaink egyikével foglalkozik. Teszi ezt Máté-Tóth András habilitációs disszertációjának rövid ismertetésével és az András Imre–Szabó Ferenc-párbeszédrel, amelynek nyitottsága, az ügyet érdemben a helyes megoldás felé elindító volta végre azt a reményt kelti az olvasóban, hogy kis magyar egyházunkban mégis lehet egyszer keresztény megoldás.

Meggyőződésem, hogy ennek a problémának szeretetből kiinduló, korrekt megoldása olyan lelkiismereti tehertől szabadítaná fel a mindkét oldalon állókat, amelyek gyönyörű együttműködési energiákká alakulnának át. Mert szeretetlenségben élni keserves dolog, együtt valószínűsíteni a földi Isten Országát pedig gyönyörűség. E két állapot, illetve lehetőség határmezsgyéjén állunk.

Mivel régen szívügyem ebben az ügyben jószolgálatot tenni, ez alkalommal szívesen bocsátom rendelkezésre a szegedi Hittudományi Főiskolán a Bokor mozgalommal kapcsolatban elhangzott előadást. Biztos vagyok benne, hogy az ott jelen volt hallgatóság számát messze meghaladja azoké, akiket őszintén érdekel mindaz, amiről itt szó van, s amiről oly soká nem lehetett beszélni.

Megköszönve a szóhoz jutás lehetőségét, szeretettel és tisztelettel köszönti:

1996. február 3. Boglárnyé Mailáth Edina

Boglárnyé mellékelte annak az előadásnak részleteit, amelyet Halász Endre tartott a szegedi Hittudományi Főiskola papnövéndékeinek és teológiaszakos tanárjelöltjeinek 1995. december 16-án.

Az előadás vázolja a Bokor történetét, és a kisközösségek világjelenségéről ad körképet, majd hosszabban ismerteti P. Bulányi könyvét: Keressétek az Isten országát! Ez a biblikus teológia először sokszorosítva terjedt el, végül 1990-ben nyomtatásban is megjelent négy kötetben. Annak idején a római cenzúrának is pozitív véleménye volt róla.

Inkább azt tartjuk most fontosnak, hogy közöljük Halász atya válaszait az előadások után feltett kérdésekre. (Szerk.)

Halász Endre válaszai

– Mi az, amiért a Bokor mozgalmat elítélték?

– Ez volt a legelső ilyenfajta kezdeményezés Magyarországon, amely az egyesületek feloszlátása után jelentkezett. Nagy hiánycikk volt a közösség, mert mindent fölszámolt az új rezsim, a gazdaköröktől és kluboktól egészen a KALOT-ig, amelynek valami 3500 közössége volt az országban. 76 tavaszán engedélyezték Lékai veszprémi püspöknek az esztergomi érseki kinevezését. Ennek ára volt. Amikor 76 decemberében püspöki konferencia volt Lékai bíboros vezetésével, akkor minden püspöknek a kezébe adott egy listát. Ezeket a papokat át kell helyezni, mert ezek közösségeket szerveznek. Endrey püspök ott azt mondta: Ezek az én legjobb barátaim! Azokat a papokat büntessük, akik ebben az időben dolgozni mernek Magyarországon? A püspöki konferencia így elutasította ezt a kérését a bíborosnak, amelyet ő az ÁEH elnökétől kapott, ti. hogy ezeket a papokat helyezték el, hogy megszűnjenek a kisközösségek. – 1980-ban a szentatya levelet írt a magyar püspököknek magyarul, amelyben számon kérte tőlük a bázisközösségeket. Erre Miklós Imre kitalálta, hogy rendben van, akkor majd lesz jó kisközösség meg rossz kisközösség. A Regnum lett a jó, a Bokor pedig a rossz kisközösség. Akkor a Fokoláré, bár bejött az országba, de olyan csendben dolgozott, hogy őrájuk még föl se figyeltek. 83-ban Bánk érsek úr engem nyugdíjba tett „megromlott egészségi állapotára tekintettel és egyházi érdekből”. 90-ben rehabilitált a püspöki körlevélben: „Tudvalévő, hogy az ÁEH mennyire beleszólt a püspökök munkájába, még a kápláni kinevezéseket is befolyásolta, meg a kispapfelvételt is, de főképpen a bázisközösségek ellen támadt. Ennek következménye volt, hogy egyeseket közösségi munkájuk miatt – nagyobb rossz elkerülése érdekében – kisebb helyre volt kénytelen helyezni, pl. Ócsa, illetve másokat nyugdíjazni, pl. Pécel.” Ezeket a papokat erkölcsileg rehabilitálta. Elismerte, hogy itt állami nyomásról volt szó.

Mi úgy érezzük, hogy a püspök atyáknak azt kellene mondaniuk, amit eddig Bánk érsek úr mondott velünk kettőnkkel kapcsolatban, hogy az állam követelésére voltak kénytelenek. . . Senki nem vetne rájuk követ, nagyon jól tudjuk, hogy milyen helyzetek voltak akkor. A Gyulay püspök úr kért bocsánatot az üldözött papoktól, bár nem ő üldözte őket, hanem az elődje alatt voltak bizonyos államilag kezdeményezett és ráerőltetett támadások, és a Cserhádi püspök úr tett egy ilyen megnyilatkozást halála előtt egy-két héttel

külföldön, a Kathpress-ben. Leírta, hogy minden püspöki konferencia előtt az elnöknek, a két érseknek és a titkárnak el kellett mennie az ÁEH-ba, ahol le kellett játszaniuk az egész konferenciát, és ott mondták meg, hogy erről nem beszélhetnek, erről meg így kell beszélniük. „Gyalázatos dolog, amit velünk csináltak!”

– Egyház és Bokor?

– A Bokor mindenkor vallja magát katolikus bázisközösségnek. 1982 óta, tehát 13 éve nincs római döntés a Bulányi-ügyben. Ratzinger bíboros nem hivatalos nyilatkozata, amit Bulányinak mondott, az: „Nem én ítélem el.” A magyar püspököknek kell visszavonniuk azt a büntetést, amit kiróttak. Egyébként olyan büntetést róttak ki, amilyen nincs a Codexben. Mert a Codex olyat nem kíván, hogy egy pap, aki nincs felfüggesztve, az nyilvánosan ne misézhesen. Amint kilép Magyarországról Bécsbe, ott akár a piarista templomban is misézhet. Csak Magyarországon nem.

– Mit csinálnak a Bokorban?

– Keresztény életet élnek! De nem csak vallásoskodással, nem csak templomba járással. A Bokor-tagok tudják azt, hogy a lényeg a szeretet. Azért támogatják az éhező világot. Csináltunk egy „Harmadik Világ”-alapítványt, amellyel elsősorban páter Prakash-t támogatjuk, aki 9000 indiai gyereket nevel. Kilencezer! 1993–94-ben összeadtunk 6 millió forintot. Amikor megkérdeztük tőle, hogy ez a 6 millió forint, azaz 55 ezer dollár mennyire elég, azt mondta, hogy fél évre. Nagy dolog, hogy néhány ezer magyar ember fél évet segített az ő 9000 gyerekének.

– Az engedelmesség?

– Azt mondja Szent Pál apostol a Róm 14-ben, hogy minden, ami nem meggyőződésből történik, bűn. Azt mondta Deák Ferenc – a szívére mutatva –, hogy itt a kisbíró. A lelkiismeret, az az én első számú számonkérőm. Fontos, hogy a lelkiismeretem pontos legyen! Ezért folyton igazítani kell. A lelkiismeretem szerint kell, hogy engedelmességek.

Amit Nagymaros a Regnumosoknak, azt jelentette nekünk a Bokor-ünnep Pécelen vagy 10 éven keresztül. 1978-ban [bizonytalan olvasat; a kézirat nem világos] rám üzent a püspök úr, kiküldte az irodaigazgatót, hogy értesítést kapott, hogy itt lesz a Bokor-ünnep. Miklós Imrétől kapta az értesítést. Itt Bulányi nem beszélhet – mondta. Hát nem beszélt, hanem hozzáimádkozott, amikor az egész templomban elhangzottak a spontán imádságok. 83-ban megint kiüzent, hogy itt lesz a

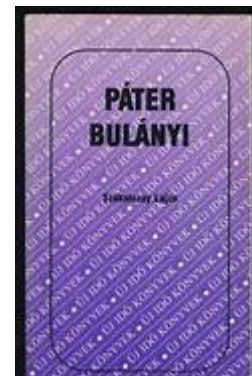
Bokor-ünnep. Küldjem el őket. Mondtam: én ezt nem vállalom, hogy kiálljak a templom elé, és azt mondom: „Miért jöttetek? Imádkozni a templomba? Hová gondoltok? Templomban imádkozni? Miféle ötlet ez?” Állíthatok rendőrt a templom elé. Nem fogjuk megverni, mert erőszakmentesség alapján állunk. Én nem tudom leállítani ezt, mert Pécestől Debrecenig meg Soprontól Esztergomig jönnek ide. Megtartottuk Pünkösdvásárnap; Pünkösdhétfőn már kezemben volt az „elbocsájtó szép üzenet”, amin már szombati váci postabélyegző volt. Ebben nem tudtam engedelmességni. Miért nem? Mert tudtam, hogy nem a püspök akarja, hanem ráüzentek. Úgy éreztem, hogy itt ebben a lelkiismeretemre kell, hogy hallgassak. – Hát megfizettem az árát.

Távlatok / 28 - 1996. április

SZAKOLCZAY LAJOS

PÁTER BULÁNYI...

(részlet)

Előszó

Rohan a történelem. Az utolsó félévben nagyobb szellemi-politikai változást értünk meg, mint annak előtte harminc éven át. Az igazság lávaszerűen ömlik elő föltartóztathatatlan sodrásával.

Kiadónk Bulányi György piarista szerzetessel még akkor kötött szerződést erre a könyvre, amikor megpróbálták vaskapoccsal összepréselni az egyházi és állami ügyeket és hivatalokat. Amikor az alternatív katonai szolgálat bevezetése, a vallási kisközösségek működése, az egyházi hierarchiától való eltérés komoly gyanút keltő, egyházasian: bűnös gondolatok voltak. Ma viszont ezt olvashatjuk például Várszegi Asztrik